

STAALPRIJS VOOR AFSTUDEERONTWERP DANSOPLEIDING

Resultaten twee-fasenopleiding van hoog niveau

Tijdens de Nationale Staalbouwdag 1989 is een eerste prijs uitgereikt aan Teske van Royen en Anna Zinkweg voor hun afstudeerwerk aan de Faculteit der Bouwkunde van de TU-Delft. Uit de ruimtelijke kwaliteiten van hun werk valt op te maken dat ook de twee-fasenopleiding goede architecten kan opleveren. Tevens mag de fraaie presentatie van het plan worden genoemd. Een punt van kritiek is dat de ontwerpers bij de glaspui op de bovenste etage de buitenzonwering weglieten om het gebouw een pregnantere bekroning te kunnen geven.

Het Centrum Staal en het Staalbouwkundig Genootschap hebben ook dit jaar afstudeerprijzen toegekend aan degenen die hun studie voltooiden aan Technische Universiteiten, Academies van Bouwkunst en Technische Hogescholen. Op 28 september werden tijdens de Nationale Staalbouwdag 1989 in totaal zeven prijzen uitgereikt. De jury had onder leiding van prof. ir. D. Dicke vooral aandacht besteed aan de wijze waarop staal was toegepast, de originaliteit en de esthetica, de inventiviteit en de economie. De afstudeerprijzen waren verdeeld over vier categorieën. Daarvan was de categorie 'Gebouwen op TU- en AvB-niveau' voor architecten het belangrijkste. In de overige categorieën ging het om bijzondere constructies of theoretisch onderzoek van staalconstructies. De prijswinnende projecten in deze categorieën zijn architectonisch niet interessant en worden dan ook in dit artikel onbesproken gelaten.

In de categorie 'Gebouwen op TU- en AvB-niveau' waren acht projecten ingezonden. De eerste prijs ging naar mevr. ir. T. J. van Royen en mevr. ir. A. H. Zinkweg. Zij zijn in januari van dit jaar samen afgestudeerd aan de TU-Delft, Faculteit der Bouwkunde, op een ontwerp voor de Dansafdeling van de Theaterschool Amsterdam. Voor een tweede of derde prijs kwam volgens de jury geen enkele inzending in aanmerking. We mogen dus aannemen dat Teske van Royen en Anna Zinkweg qua inzending met kop en schouders boven hun collega's uitsteken. Dat is te meer opmerkelijk omdat ze behoren tot de eerste lichting studenten (1982), die de twee-fasenopleiding volgden. Ze moesten het dus opnemen tegen studenten, die nog de oude opleiding hadden gevolgd.

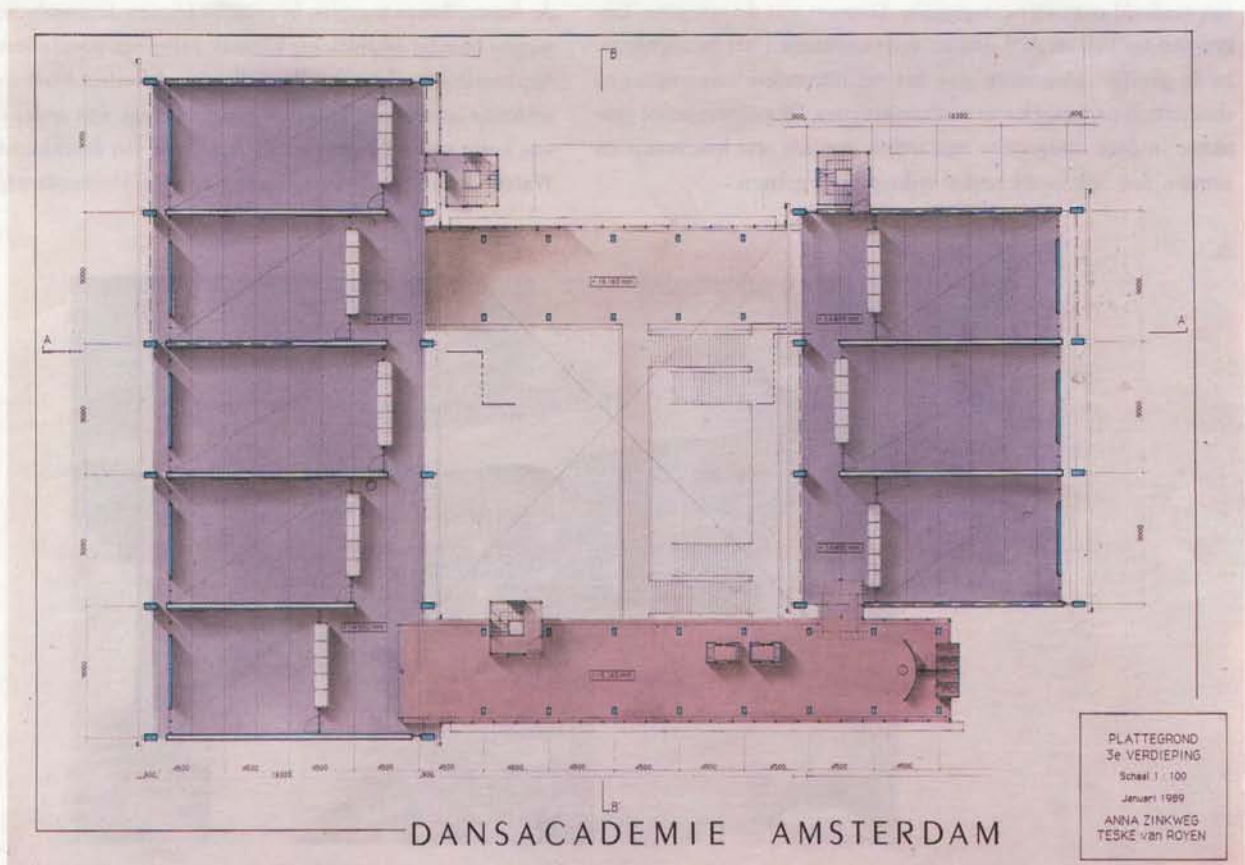
Van Royen en Zinkweg, die beiden ballet als hobby hebben, kozen als afstudeerproject een gebouw, waarin de vijf opleidingen van de Dansafdeling van de Theaterschool Amsterdam bijeen zouden kunnen worden gebracht. Anna en Teske zochten, na uitvoering bij de opleidingen naar hun wensen te hebben geïnformeerd, als vestigingsplaats aanvankelijk naar een bestaand pand, gelegen in de buurt van de Amsterdamse theaters, in principe binnen de singels. Bovendien wenste men bij de opleiding Klassiek Ballet een korte afstand tot de Montessorischool aan het Frederiksplein in verband met de voorbereidende cursus voor kinderen vanaf tien jaar. Een ander verlangen was korte verbindingen met de Academie van Bouwkunst aan het Waterlooplein, de Drama-afdeling aan de Hortusplantage en de

Maquettefoto. De meeste ruimten liggen aan de Nieuwe Prinsengracht (voorground) en de Nieuwe Kerkstraat (achterzijde). De Weesperstraat loopt van midden voor naar rechts achter. Hieraan ligt de verblijfsruimte/theaterzaal.

Begane grond. Vanuit de verblijfsruimte heeft men een inktijk in de lager gelegen dansstudio's, waar voor publiek wordt opgetreden.

Derde verdieping. De dansstudio's liggen langs de Nieuwe Prinsengracht en de Nieuwe Kerstraat. Ze zijn onderling verbonden door brede gangen, die op een iets hoger niveau liggen.

Filmacademie in Duivendrecht. Al deze instellingen vallen namelijk eveneens onder de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.

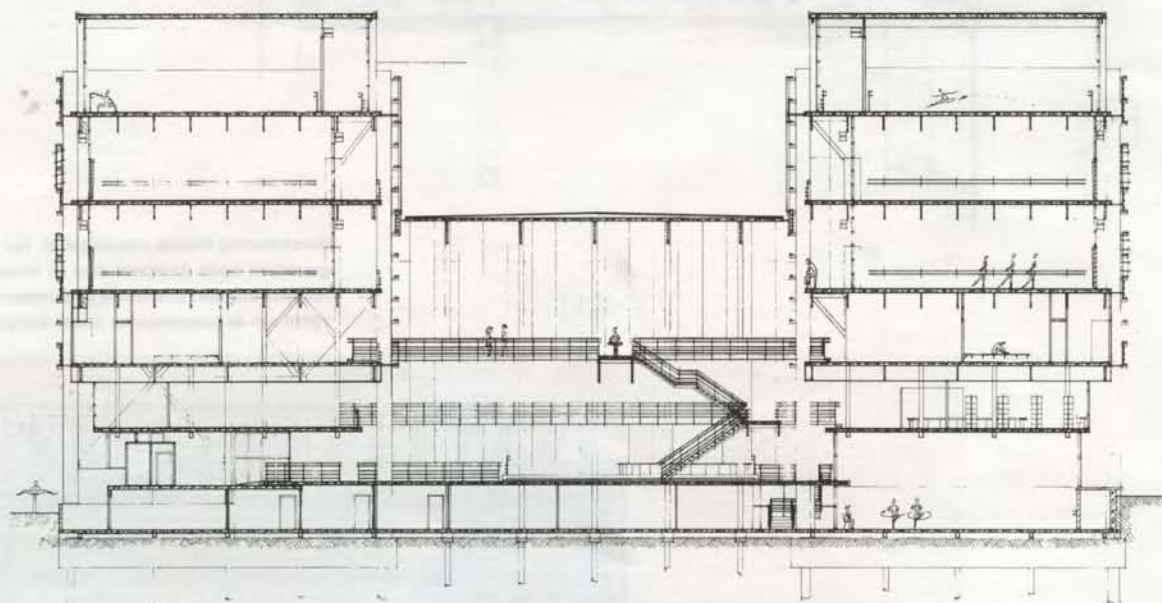
Een bestaand pand van voldoende formaat, dat aan bovengenoemde eisen voldeed, bleek helaas niet voorhanden. Dat werd mede veroorzaakt door de speciale eisen die balletstudio's stellen: 5 m vrije hoogte, minimale afmetingen van 8×12 m en een zeer stijve draagconstructie in verband met dynamische belasting door danssprongen. Van Royen en Zinkweg kozen daarom uiteindelijk voor nieuwbouw. Als lokatie vonden ze een terrein aan de Weesperstraat, gelegen tussen de Nieuwe Prinsengracht en de Nieuwe Kerkstraat. Hier stond tot voor kort de uit de negentiende eeuw daterende brood- en meelfabriek Ceres.

De dansopleidingen van de Theaterschool behoren tot het Hoger Beroepsonderwijs en zijn sterk op de praktijk gericht. Het grootste deel van het onderwijs bestaat uit trainingen, projecten, voorstellingen, stages en dergelijke. De dansstudio's nemen dan ook verreweg de grootste plaats in het programma van eisen in. Theorielokalen en administratieruimten vragen in verhouding slechts weinig ruimte. Uit het vooronderzoek bleek dat er behoefte was aan een grote diversiteit aan dansstudio's, zowel wat grootte aangaat als wat vorm en lichttoetreding betreft. Zo dienden er studio's te zijn, die qua afmetingen overeenkomen met de bestaande theaterpodia. De studenten kunnen dan alvast wennen aan de praktijkomstandigheden. Deze studio's zijn gesitueerd in het souterrain. Vanaf de begane grond kunnen toeschouwers naar binnen kijken. Op de begane grond ligt een grote, over vier verdiepingen doorgaande verblijfsruimte, die te-

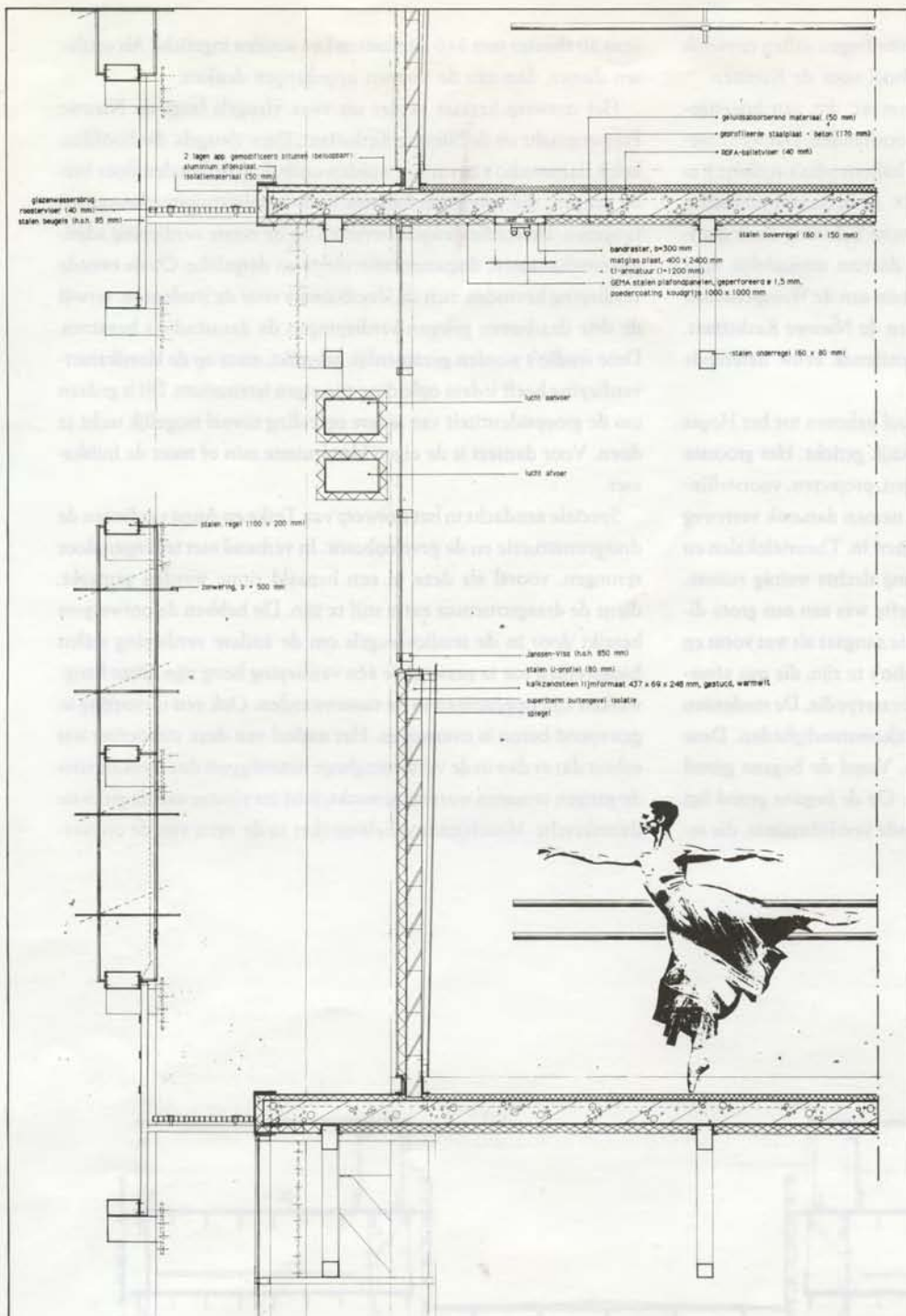
vens als theater met 350 zitplaatsen kan worden ingericht. Als coulissen dienen dan aan de trappen opgehangen doeken.

Het ontwerp bestaat verder uit twee vleugels langs de Nieuwe Prinsengracht en de Nieuwe Kerkstraat. Deze vleugels, die hoofdzakelijk dansstudio's bevatten, worden onderling verbonden door brede gangen, die tevens als balkons in de verblijfsruimte/theaterzaal fungeren. De studiovleugels bevatten op de eerste verdieping administratiekantoren, documentatieruimte en dergelijke. Op de tweede verdieping bevinden zich de kleedkamers voor de studenten, terwijl de drie daarboven gelegen verdiepingen de dansstudio's bevatten. Deze studio's worden gezamenlijk gebruikt, maar op de kleedkamer-verdieping heeft iedere opleiding zijn eigen territorium. Dit is gedaan om de groepsidentiteit van iedere opleiding zoveel mogelijk recht te doen. Voor dansers is de eigen kleedruimte min of meer de huiskamer.

Speciale aandacht in het ontwerp van Teske en Anna verdienen de draagconstructie en de gevelopbouw. In verband met trillingen door sprongen, vooral als deze in een bepaald ritme worden gemaakt, dient de draagstructuur extra stijf te zijn. Dit hebben de ontwerpers bereikt door in de studiovleugels om de andere verdieping stalen hangwerken toe te passen, die één verdieping hoog zijn. Deze hangwerken zijn opgenomen in de tussenwanden. Ook een uitvoering in gewapend beton is overwogen. Het nadeel van deze uitvoering was echter dat er dan in de verdiepinghoge betonliggers doorbraken voor de gangen moesten worden gemaakt, juist ter plaatse van de grootste dwarskracht. Misschien nog belangrijker in de ogen van de ontwer-

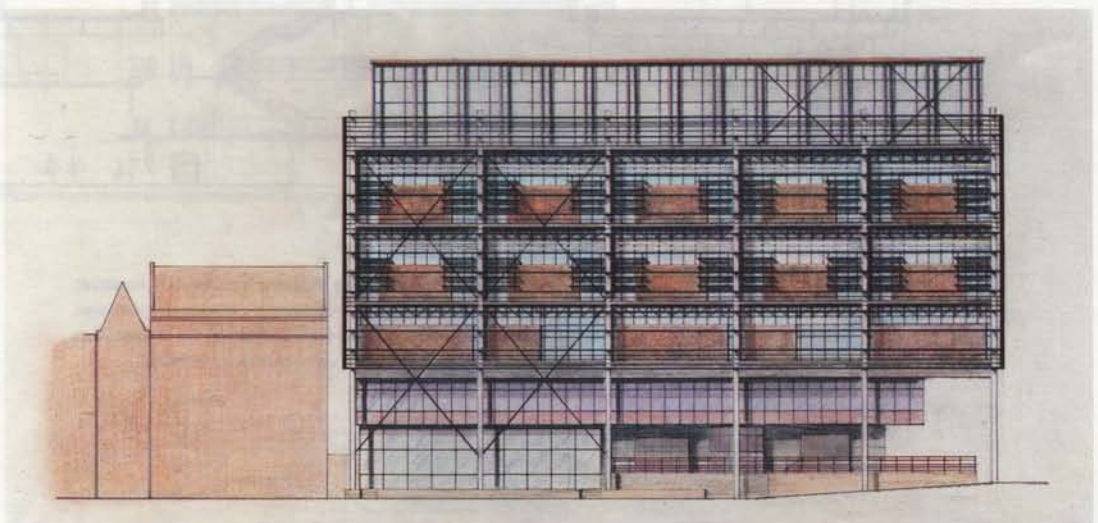

Doorsnede Nieuwe Prinsengracht-Nieuwe Kerstraat.
Op de eerste, lage verdieping bevinden zich kantoren,
documentatieruimte en dergelijke. De dansstudio's
zijn op de overige verdiepingen gesitueerd.

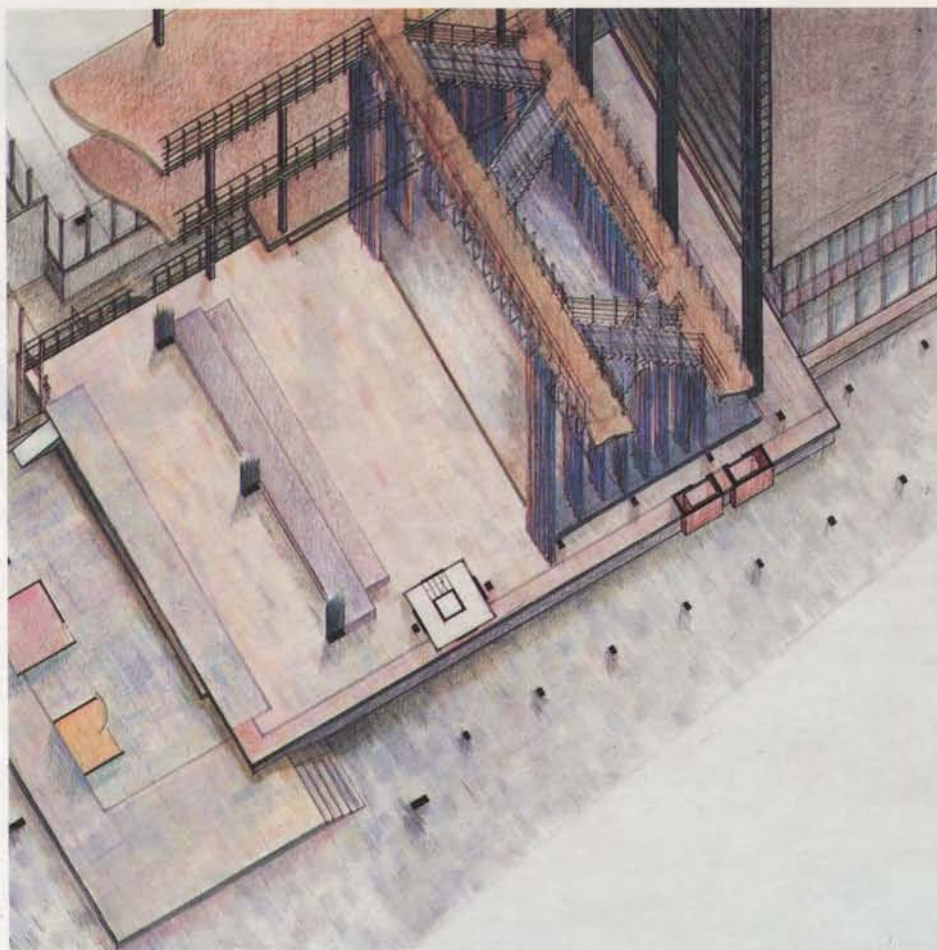

Geveldoorsnede. Op anderhalve meter vóór de glasplui
 een beweegbare buitenzonwering; vlak vóór het glas
 luchtkanalen. Ook het vloeroverstek en de roosterbal-
 kons houden het zonlicht buiten de studio's.

Geveltekening Nieuwe Prinsengracht. Het bestaande
 gevelritme wordt doorgezet door de kolommen naar
 buiten te plaatsen en verticale glasstroken aan weers-
 zijden van de tussenwanden aan te brengen.

Opengewerkte axonometrie verblijfsruimte, ingericht als theaterzaal. Aan de trappen zijn gordijnen als coulissen opgehangen. Gangen fungeren als balkons.

pers is dat een ranke staalconstructie beter bij een gebouw voor dansers past. Een probleem vormde echter de brandveiligheid. Het grootste deel van de stalen hangwerken werd voldoende brandveilig geacht omdat ze toch al in verband met hun functie van scheidingswand met minerale wol geluidswerend waren ingepakt. Ter plaatse van de gangen dienden echter andere maatregelen te worden genomen. Teske en Anna meenden te kunnen volstaan met brandwerende verf, mede omdat de draagconstructies overgedimensioneerd waren in verband met dynamische belastingen door springende dansers. In het juryrapport wordt deze oplossing als 'ietwat optimistisch' aangemerkt. Na de prijsuitreiking suggereerde een der juryleden de (holle) staven van de hangwerken met water of zand te vullen. Voor de kolommen en vloeren zijn geen aanvullende maatregelen nodig, aangezien deze in staal-beton worden uitgevoerd en dus veel minder brandgevoelig zijn.

De gevelopbouw is het tweede punt dat extra aandacht verdient. De meeste dansstudio's zijn in plattegrond langwerpig met een breedte van 9 m. Bij ballet wordt daarin vaak over de diagonalen gedanst. Dat betekent dat men schuin naar de gevel of de gangwand toe danst. De ontwerpers brachten dit in de gevels tot uitdrukking door verticale glasstroken aan weerszijden van de tussenwanden aan te brengen. Hiermee versterkten zij tevens het gevelritme langs de Nieuwe Prinsengracht en de Nieuwe Kerkstraat, verkregen door de kolommen van het staalskelet ongeveer anderhalve meter buiten de puin te plaatsen. Op deze wijze werd aansluiting bereikt op het gevelritme van de aanpalende bebouwing. De vloeren zijn naar buiten

doorgezet om de dansers een veilig gevoel te geven: ze zien dat er achter het glas nog een uitlopmogelijkheid is. Om verblinding door de zon te voorkomen is er vóór de glaspui, in het kolomvlak, een beweegbare buitenzonwering aangebracht. In de horizontale bovenraamstroken was dit naar de mening van Teske en Anna niet nodig, omdat de uitkragende vloeren en vóór de puin aangebrachte luchtkanalen het zonlicht grotendeels tegenhouden. Desondanks moet worden gevreesd voor hinder door zonlicht.

Ernstiger bezwaar heb ik tegen het geheel ontbreken van buitenzonwering op de bovenste verdieping. Het is waar dat de hier gelegen dansstudio's een geheel ander karakter hebben (groter, lichter en anders georiënteerd), zodat de dansers hier niet naar de glaspui toe hoeven te dansen. Dat neemt echter niet weg dat ook hier invallend zonlicht hinderlijk kan zijn. Belangrijker is echter dat hier de zoninstraling gemakkelijk tot oververhitting kan leiden. Ik kan het waarderen dat de bovenverdieping als gebouwbekroning een afwijkende glaspui kreeg, maar dat is ten koste van het binnenklimaat gegaan. Koeling zou hier nodig zijn, iets wat in scholenbouw normaliter niet kan worden bekostigd.

Ondanks deze kritische kanttekeningen acht ik het afstudeerwerk van Teske van Royen en Anna Zinkweg van hoog niveau. Ruimtelijk heeft het grote kwaliteiten en de presentatie is zeer goed verzorgd. Er valt uit af te leiden dat de twee-fasenopleiding tot afstudeerresultaten kan leiden, die op zijn minst vergelijkbaar zijn met die van de oude regeling.

IR. JOOP NIESTEN